

School for Teachers
Училище за учители

ХУДОЖЕСТВЕНАТА ГАЛЕРИЯ И ДЕЦАТА – ТВОРЧЕСКО ОБЩУВАНЕ

Здравко Тошев

Средно училище „Петко Рачов Славейков“ – Добрич

Резюме. Възприемането на творби на изкуството от художествената галерия е много важно за развитието на художествените дарби у децата. Тези наблюдения у повечето от тях оставят дълбоки и трайни следи в паметта им и се помнят дълго. Това изостря тяхната наблюдателност, дава тласък на мисленето и фантазията, развива паметта и художественото им въображение.

Способността да се възприема художествената творба, се изгражда постепенно, грижливо, търпеливо, с помощта на възрастните. Детето дълго време може да остане безразлично към произведенията на изобразителното изкуство, ако учителите или родителите не го насочат. На тях се пада задачата да им осигурят достъпа до музеи и галерии, да ги запознаят с разнообразието на творбите чрез посещение на изложби в художествени галерии, да възпитат у децата любов, траен интерес и необходимост от контакти с произведенията на изкуството.

Keywords: artwork, talents, watchfulness, thinking and imagination, field trip

У всеки човек е заложен творчески потенциал, който е необходим за осъществяването на всяка дейност. Това налага усилията да се насочат към стимулиране и усъвършенстване на тези творчески способности още от най-ранна възраст. Стимулирането и развитието на въображението у подрастващите е важна задача за всеки педагог. От богатството на въображението зависи развитието и пълноценното протичане на различните видове дейности, които детето извършва, а от там – формирането на неговата личност. Най-голямо значение за детето обаче има развитието на творческото въображение. То заедно с мисленето са най-важните познавателни процеси, които са в постоянно взаимодействие както в обучението, така и в живота. Въз основа на натрупаните възприятия и опит у всеки се създават представи във въображението, които той изпълнява в своята дейност. Въображението, като творческа дейност, е силно средство за развитие на творческите способности.

Огромно е влиянието на творчеството върху духовното формиране на личността. То въздейства не само върху този, който го създава, но и върху

този, който го възприема и притежава. Творчеството е най-пряката връзка, която се осъществява между твореца и децата. Творческата дейност е тясно свързана с естетическото възпитание и неговите задачи, а именно: създаване на умения у децата да възприемат красивото в околната действителност; върху основата на естетическите възприятия да се развиват естетически чувства; възпитание на интерес и потребност от контакти с различни дялове на изкуството: художествена литература, музика, изобразително изкуство.

Приемайки, че изобразителната дейност на децата е творчески процес, трябва да отбележим същественото място, което въображението заема в него. Връзката на въображението с действителността е необходимо условие за неговото функциониране. Това налага децата да натрупат достатъчно „храна“ за въображението си и да се научат да оперират с наличните възприятия и представи.

Зрително-сетивният и абстрактно-логическият опит на човека са свързани с психическия процес „въображение“. Източник на въображение е обективната действителност. Новият образ притежава обективно реални белези, базира се на едни или други работи и явления, но в същото време, като цяло, е измислен народен образ, резултат от творчески акт. Въображението в творческия процес е толкова необходимо, както и изискването да се отразява реално съществуващата действителност.

Пътищата за развитие на въображението и творчеството у децата в изобразителната дейност могат да се обобщят така.

1. Обогащаване на знанията, дадени на децата за предметите и явленията, които са наблюдавали, които им предстои да изобразяват или вече са изобразявали.

2. Практическа продуктивна дейност.

3. Ориентиране на децата в условия на различните варианти за създаване на изображения, варианти и способности на изображения.

4. Осъществяване на взаимовръзка между изобразителната дейност и другите естетически дейности.

Характерна особеност на детското изображение е, че то е ярко, неограничено. Това се обяснява със спецификата на детската логика. Съдържанието на детското изображение не представлява типизирана характеристика на света, а негов приказно-фантазен образ, в който детето горещо и силно вярва. Въображението на детето активно се проявява и в периода, когато укрепват и се развиват неговите психични сили. Изворите на това въображение съвсем не са в тайните на душата, а в неограничените възможности за комбинации и връзка между явления, факти и образи, преработени от фантазията по пътя на тяхното опознаване. Силата на въображението у децата е различна. Постепенно натрупаната информация е достатъчна за практическа дейност, но тя е само потенциална дейност за проява на въображението.

За художествено-творческа дейност е необходимо въображение с висока степен на развитие и специфична насоченост. Стадиите на творческия процес в художествената дейност преминават през няколко етапа: подготвителна работа; оформяне на замисъла, идеята; намиране начините, формите за нейното реализиране; самата разработка на произведението.

Един от начините за стимулиране на детското творчество е чрез възприемане на творби на изкуството от художествената галерия. Това е много важно за развитието на художествените им дарби. Наблюдението изостря тяхната наблюдателност, дава тласък на мисленето и въображението, развива паметта и художествените им способности.

Художествената галерия в Добрич е създадена през 60-те години на миналия век. В нея се съхраняват над 3000 творби на българското изкуство: живопис, графика, скулптура, декоративно-пластични изкуства и неконвенционални произведения от ръчно правена хартия.

Способността да се възприеме една чужда художествена творба, се изгражда постепенно, грижливо, търпеливо с помощта на възрастните. Детето дълго време може да остане безразлично към произведенията на изобразителното изкуство, ако учителите или родителите не го насочат. На тях се пада задачата да им осигурят достъпа до музеи и галерии, да ги запознаят с разнообразието на творбите чрез посещение на изложби в детската градина и извън нея, да възпитат у децата любов, траен интерес и необходимост от контакти с произведенията на изкуството.

От изключително значение е правилният подбор на творбите, които ще се разглеждат от децата. Съдържанието на графиката и картината трябва да е понятно и достъпно за децата; всеки образ да е ясно очертан и охарактеризиран; чувствата и отношенията да са познати и разбираеми; ясно да е отделено основното в композицията; рисунъкът да е ясен, да изразява най-характерните признаци на предметите; да се имат предвид начинът на изграждане на формата и пространството, колоритът и деформацията. На децата не трябва да се дават за анализ сложни за възприемане творби, творби, изпълнени с насилие, ужас и трагизъм, а също и такива, които предизвикват еротични чувства. В този случай от значение е естетическият усет на учителя да покаже естетично издържани творби, а не вулгарни.

За разбиране съдържанието на възприеманата картина важна роля играе нейното название. То води детето към задълбочен анализ и е особено подходящо и при прохождането му в света на изобразителното изкуство, и когато вече е напреднало. Чрез собствената изобразителна дейност децата се учат да виждат главното, същественото в нещата и явленията – форма, цвят, конструкция, строеж, пространствено разположение. Анализът на художествените изразни средства на различните живописци, графици и скулптори дава възможност на децата да обогатят собствените си изразни средства. Те получават понятия и

представи за знаците и символите, за различните похвати, материали и техники, с които си служи изобразителното изкуство.

Архитектурата, скулптурата и приложните изкуства са най-конкретните пластични изкуства и съответно изобразяват реалността. Децата могат да пипнат и огледат от всички страни произведенията, да разберат, че са направени от различен материал. За да разберат и почувстват творбата, за да не останат само с приятното емоционално преживяване, децата трябва да бъдат подпомогнати от учителя. Той е този, който възпитава у тях активно, критическо, дълбоко съзнателно отношение към художествената творба. Той трябва да направи заниманията и беседите за разглежданото произведение интересни и увлекателни, да възпита любов, естетически вкус, усет и отношение у децата. Необходимо е да се разбере връзката между възприемането, изпълнението и творчеството. Те не трябва да се разглеждат изолирано, те се явяват съставни части на художествената дейност. Учителят е длъжен да осъществява развитието им и единствено при разумно съчетаване на трите компонента на изобразителната дейност се осъществява пълно художествено развитие на детето.

Дали като съавтор, като помощник или като консултант, учителят трябва да се намесва в процеса на изобразителната дейност. Педагогическото въздействие подпомага децата да видят главното, същественото в творбата. Главната грижа на педагога трябва да са точните въпроси по време на беседата. Не бива да се разглеждат поотделно съдържанието и формата.

При посещенията ни в художествената галерия разгледахме с учениците творби от различни жанрове. Насочих вниманието им не само към композиционното оформление и цветовете съчетания, а повече наблегнах върху зависимостта между видовете изобразително изкуство и средствата на изграждане на формата: линии и колорит в живописата, линии, штрихи и петна в графиката, обем в скулптурата и стилизираните елементи в приложните изкуства. При анализа на картините използвах следните въпроси: „За какво ви напомня картината?“, „Какво в нея е най-главното?“, „Защо художникът е разположил така предметите?“, „Какви цветове е използвал?“, „Как мислите, кое е вълнувало художника?“, „Според вас отговаря ли името на картината на това, което е изобразено на нея?“. Използвах богатството от художествени творби, за да запозная учениците с различните похвати, материали, техники, с които си служи изобразителното изкуство, или пък да затвърдя знанията, които вече имат.

Най-голямо значение за детето има развитието на творческото въображение. Връзката на въображението с действителността е необходимо условие за неговото функциониране. За тази цел децата трябва да натрупат достатъчно житейски опит, за да развият въображението си. Характерна особеност на детското въображение е, че то е ярко и неограничено. То е различно у различните деца. Това зависи от различната висша нервна дейност на всяко дете.

NOTES / БЕЛЕЖКИ

1. Лазарова С., Чудният свят на изобразителното изкуство. www.daskalo.com

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Dimchev, V. (1997). *Razvitie na hudozhestvenite izobrazitelni deynosti*. Sofia: Narodna Prosveta [Димчев, В. (1997). *Развитие на художествените изобразителни дейности*. София: Народна просвета]
- Komarova, T. S. (1984). *Izobrazitelnoye tvorchestvo doshkolnikov v detskom sadu*. Moskva: Pedagogika. [Комарова, Т. С. (1984). *Изобразителное творчество дошкольников в детском саду*. Москва: Педагогика.]
- Fray. R. (1988). *Vaobrazhenieto i risunka*. Sofia: Nauka i izkustvo. [Фрай. Р. (1988). *Въображението и рисунка*. София: Наука и изкуство.]

THE ART GALLERY AND THE CHILDREN – CREATIVE COMMUNICATION

Abstract. The perception of the works of art displayed in art galleries is very important for the development of children's artistic talents. Field trips leave deep and lasting impressions in the memory of most of them and are remembered for a long time. This intensifies their watchfulness, boosts their thinking and imagination, improves their memory and develops their artistic imagination.

The ability to perceive artwork is built gradually, carefully, patiently, with the help of adults. Children could stay indifferent to works of art for a long time, if a teacher or parent does not focus their attention on them. They are supposed to take children to museums and galleries, make them familiar with the variety of artwork by attending exhibitions in art galleries, get children feel love, lasting interest and need of contact with artwork.

✉ **Mr. Zdravko Toshev**

Petko Rachov Slaveykov Secondary School
2, Angel Kunchev Str.
Dobrich, Bulgaria
E-mail: prslaveikov@abv.bg